

Avalent>Perekonnaasjad ja pärimine>Seaduslik lastega välismaale suundumine või sinna elama asumine

Seaduslik lastega välismaale suundumine või sinna elama asumine

Austria

1 Millistel asjaoludel võib üks lapsevanem viia lapse seaduslikult teise riiki, ilma et tal oleks selleks teise lapsevanema nõusolek?

1.1. Kõigepealt tuleb märkida, et vanemate ja laste vahelisi suhteid reguleerivat õigust muudeti ulatuslikult 2013. aasta seadusega vanemate ja laste vahelisi suhteid ning nimesid reguleeriva õiguse muutmise kohta (*Kindschafts- und Namensrecht-Änderungsgesetz 2013*) (BGBl I 2013/15), mis jõustus Austrias 1. veebruaril 2013. Seitsaadiik on elukoha eeskirjad sätestatud üldise tsiviilseadustiku (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch – ABGB*) §-s 162, kuid neid eeskirju ei tohiks vaadelda eraldi, vaid muude, vanemate ja laste vahelisi suhteid reguleerivate õigusnormide laiemas kontekstis.

1.2. Vanem võib igal juhul viia lapse teise riiki ilma teise vanema nõusolekuta, kui esiteks on last ära viiale vanemale antud ainuhooldusõigus, teiseks on ta teist vanemat sellest enne teavitatud ja kolmandaks ei ole kohale jääv vanem mõistliku aja jooksul vastuseisu avaldanud ega sellest tulenevalt kohtult hooldusõiguse äravõtmist või piiramist taotlenud. Kui teine vanem esitab kohtule sellekohase avalduse, peab kohus otsustama, kas ära viimine on seaduslik. Elukohamuutus puudutava otsuse tagamiseks võib kohus kehtestada ka lapsega lahkumise keelu (vaidluste lahendamise seaduse (*Außerstreitgesetz – AußStrG*) § 107 lõike 3 punkt 4).

Teine vanem peab hooldusõigusega vanema avaldust välisriiki kolimise kohta arvestama, kui selles avaldatud soov on lapse parimate huvidega paremini kooskõlas.

Kui lapse ainuhooldusõigusega vanem ei ole teist vanemat kavandatud kolimisest teavitatud – ta on kohustatud olulistest asjaoludest teavitama (ABGB § 189 lõike 1 punkt 1, kusjuures välisriiki kolimine on kindlasti selline asjaolu) – või kolib välisriiki teise vanema suurest vastuseisust hoolimata, ei ole sel juhul (teise vanema hooldusõiguse puudumise tõttu) siiski tegemist hooldusõiguse rikkumisega Haagi lapserõvi konventsiooni artikli 3 tähenduses, vaid ainult vanemate omavahelisi suhteid reguleerivate Austria perekonnaõiguse sätete rikkumisega, millel võivad olla perekonnaõiguslikud tagajärjed (alates lihtsalt hoiatusest, et hooldusõigus võidakse üle anda teisele vanemale).

1.3. Kui vanematel on ühine hooldusõigus, peavad nad võimaluse korral kasutama hooldusõigust vastastikusel kokkuleppel (ABGB § 137 lõike 2 viimane lause).

Tuleb teha vahet olukordadel, kui lapse viib välisriiki a) vanem, kelle leibkonnas lapse eest peamiselt hoolt kantakse, või b) teine vanem, kelle leibkonnas seega lapse eest peamiselt hoolt ei kanta. Vanem, kelle leibkonnas lapse eest peamiselt hoolt ei kanta, käitub igal juhul õigusvastasel Haagi lapserõvi konventsiooni artikli 3 tähenduses. Selle vanema puhul, kelle leibkonnas lapse eest peamiselt hoolt kantakse, on õiguslik olukord keerulisem.

Eespool viidatud ABGB § 189 lõike 1 punkti 1, mis käsitleb teise vanema olulistest asjaoludest teavitamise kohustust, kohaldatakse ka juhul, kui hooldusõigus on antud mõlemale vanemale (ABGB § 189 lõige 5). Kas ainuüksi ABGB § 189 lõike 1 punkti 1 kohase teavitamiskohustuse täitmata jätmine on iseenesest hooldusõiguse rikkumine Haagi lapserõvi konventsiooni artikli 3 tähenduses, ei ole uues õiguslikus olukorras veel täielikult selgunud, sest kuigi selles küsimuses ollakse eri seisukohtadel, ei ole seda veel kohtupraktikas käsitletud.

Siinjuures tuleb arvestada ka selle vanema avaldust, kelle leibkonnas lapse eest hoolt ei kanta, kui selles avaldatud soov on lapse parimate huvidega paremini kooskõlas. Hoolimata sellest, kas tegemist on hooldusõiguse rikkumisega Haagi lapserõvi konventsiooni tähenduses, võib teavitamata jätmine olla omavahelistes suhetes käitumine, mis rikub Austria perekonnaõigust ja toob kaasa eespool mainitud tagajärjed.

1.4. Kui hooldusõigus on antud mõlemale vanemale, ilma et oleks kindlaks määratud, kelle leibkonnas lapse eest peamiselt hoolt kantakse, on vajalik teise vanema nõusolek. Teise vanema nõusoleku puudumise korral võib taotleda asja lahendamist pädevas eestkostekohtus (*Pflegschaftsgericht*). Kohus peab oma otsuses arvestama nii lapse parimaid huve kui ka vanemate õigust kaitsele vägivalda eest ning nende liikumis- ja kutsevabadust (ABGB § 162 lõige 3). Ent ka siinjuures on kummalgi vanemal kolmandate isikute ees esindusõigus ainult seni, kuni hooldusõigust (seoses lapse elukoha määramise õigusega) ei ole lõplikult või ajutiselt ära võetud.

2 Millistel asjaoludel on teise lapsevanema nõusolek vajalik, et viia laps teise riiki?

Teise vanema nõusolek on igal juhul vajalik, kui last ära viiv vanem a) ei oma hooldusõigust või b) omab hooldusõigust, kuid lapse eest ei kanta hoolt peamiselt tema leibkonnas.

Kui a) vanem, kelle leibkonnas lapse eest peamiselt hoolt kantakse, või b) vanem, kellel on ainuhooldusõigus, soovib lapsega teise riiki kolida, peab ta vanemate omavahelistes suhetes täitma ABGB § 189 kohast teavitamiskohustust (vt vastus 1. küsimusele) ja arvestama teavitatud vanema seisukohta, kui see on lapse parimate huvidega paremini kooskõlas.

3 Kuidas saab lapse viia seaduslikult teise riiki siis, kui teine lapsevanem selleks oma nõusolekut ei anna, kuid lapse teise riiki viimine on vajalik?

3.1. Kui hooldusõigus on antud mõlemale vanemale, ilma et oleks kindlaks määratud, kelle leibkonnas lapse eest peamiselt hoolt kantakse, peab vanem, kes soovib teise vanema nõusolekuta välisriiki elama asuda, pöörduma pädeva eestkostekohtu poole. Lubavat otsust tehes peab kohus arvestama nii lapse parimaid huve kui ka vanemate õigust kaitsele vägivalda eest ning nende liikumis- ja kutsevabadust (ABGB § 162 lõige 3).

3.2. Kui lapsega välisriiki kolida soovivale vanemale ei ole üldse hooldusõigust antud või kui lapse eest ei kanta hoolt peamiselt tema leibkonnas, võib ta taotleda kohtult teise vanema hooldusõiguse äravõtmist või piiramist (ja hooldusõiguse – võimalik et ka ainult osalist – üleandmist talle endale). Kuna tegemist on hooldusõiguse äravõtmisest leebema meetmega, võib kohus tühistada ka õiguslikult vajalikud nõusoleku andmise õiguse ja heakskiitmise õiguse või õiguslikult vajaliku nõusoleku või heakskiitmise asendada, kui keeldumiseks ei ole mõjuvaid põhjusi (ABGB § 181 lõige 1).

3.3. Hooldusõigust omav vanem, kelle leibkonnas lapse eest peamiselt hoolt kantakse, peab teist vanemat teavitama ja andma talle võimaluse oma arvamus avaldada (ABGB § 189), kuid tema teavitamine ja nõusolek ei ole riigist lahkumise eeltingimuseks.

4 Kas ajutise ära viimise (nt puhkus, ravi) ja püsiva ära viimise korral kohaldatakse samu eeskirju? Võimaluse korral esitage asjaomased nõusoleku vormid.

Kui vanematel on ühine hooldusõigus, peavad nad ka ajutise ära viimise korral kasutama hooldusõigust vastastikusel kokkuleppel (ABGB § 137 lõike 2 viimane lause), kui see on võimalik. Vastastikuse kokkuleppe tõendamine ei ole siiski riigist lahkumise eeltingimuseks.

Vastastikuse kokkuleppe nõuet ei saa siiski täies ulatuses seaduslikult üldse kohaldada, näiteks kui minnakse nädalavahetuseks ettekatsemata külla välisriigis elavatele vanavanematele ja kui teisel vanemal ei olnud niikuinii plaanis lapsega sel ajal suhelda (sellisel juhul ei oleks vastastikusele kokkuleppele jõudmine üldse võimalik).

Sama kehtib juhul, kui teist vanemat tuleb lihtsalt teavitada (ABGB § 189 lõige 1), kuid konkreetse juhtumi asjaoludest (nt reisi kestusest, sihtpunktist ja eesmärgist) oleneb, kas ajutist ära viimist tuleb üldse pidada oluliseks asjaoluks või mitte.

Viimati uuendatud: 22/12/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.